
БОЙКО Я.А.,

PhD, доцент, кафедра англійської
мови та методики її навчання,
Уманський державний педагогічний
університет
імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті здійснено огляд переваг застосування окремих інформаційно-комунікаційних технологій з метою формування і підвищення англомовної компетенції учнів в початкових класах. Статтю присвячено проблемі особливостей використання цифрових технологій, охарактеризовані деякі інтерактивні методики, педагогічні програмні засоби та Інтернет-ресурси у процесі вивчення англійської мови в початковій школі. Автор досліджує потенційні можливості використання комп'ютера, цифрової гри, розмовляючих електронних книжок, фотоальбомів, віртуальних екскурсій у навчальному процесі. Впровадження мережних сервісів web 2.0 у мовній освіті виступає одним з перспективних напрямків інформатизації освітнього процесу, який допомагає сформувати в учнів стійку комунікативну компетентність під керівництвом досвідченого учителя. На вибір правильної стратегії до навчання молодших школярів англійської мови впливає багато факторів: вік учнів, наявність ресурсів, шкільний контекст, досвід та компетентність вчителя тощо.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет, комп'ютерні програми, інтернет-ресурси, англійська мова.

В статье сделан обзор преимуществ применения отдельных информационно-коммуникационных технологий с целью формирования и повышения англоязычной компетенции учащихся в начальных классах. Статья посвящена проблеме особенностей использования цифровых технологий, охарактеризованы некоторые интерактивные методики, педагогические программные средства и Интернет-ресурсы в

процессе изучения английского языка в начальной школе. Автор исследует потенциальные возможности использования компьютера, цифровой игры, говорящих электронных книг, фотоальбомов, виртуальных экскурсий в учебном процессе. Внедрение сетевых сервисов web 2.0 в языковом образовании выступает одним из перспективных направлений информатизации образовательного процесса, помогает сформировать у учащихся устойчивую коммуникативную компетентность под руководством опытного учителя. На выбор правильной стратегии к обучению младших школьников английскому языку влияет много факторов: возраст учащихся, наличие ресурсов, школьный контекст, опыт и компетентность учителя и т.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, Интернет, компьютерные программы, интернет-ресурсы, английский язык.

The article deals with the information and communication technologies to support the process of English language learning for those in the very early stages of education. This research examines the use of digital approaches, interactive technologies, educational programs and internet resources for primary English language teaching and learning. This research explores computers, talking books, talking photo albums, digital games, virtual worlds. Web 2.0 tools are used to challenge the problem of education informatization under the supervision of a confident teacher in the English language learning within the primary sector. The effective strategy depends on many factors: the age of the children, availability of resources, the school context, the competency of the teacher, etc.

Key words: information and communication technologies, the use of information technologies, Internet, computer programs, Internet resources.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток інноваційних цифрових технологій призвів до значних змін в початковій школі, в якій нові засоби навчання виступають ефективним інструментом підвищення якості освіти при вивченні англійської мови як іноземної.

Істотним недоліком у професійній підготовці сучасних фахівців є їхній недостатній професіоналізм у використанні інформаційно-комунікаційних технологій, що негативно впливає на ефективність та рівень викладання англійської мови в початковій школі.

На сучасному етапі кількість технологій, які використовуються під час навчання англійської мови в початкових класах, стали надзвичайно різноманітними та ключовими в мовній практиці. Використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій на уроці англійської мови забезпечує імітацію іншомовного середовища, створює умови для аутентичного спілкування, дозволяє враховувати індивідуальні особливості учнів, дає можливість підвищити мотивацію до вивчення іноземної мови та інтенсифікувати освоєння специфічних для цієї дисципліни умінь і навичок. Використання комп'ютера при вивченні іноземної мови відіграє особливу роль в самостійному навчанні на основі ігрових видів діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес інформатизації суспільства й освіти знайшло своє відображення у вітчизняній та зарубіжній педагогічній літературі. До проблеми історичного розвитку різних типів інформаційно-комунікаційних технологій зверталися у своїх дослідженнях О.І. Агапова, А.О. Кривошеева, А.С. Ушакова та інші.

Проблему використання інформаційно-комунікативних технологій у освітньому процесі розглядали в своїх працях вітчизняні дослідники В.П. Безпалько, В.Ю. Биков, М.Ю. Бухаркіна, Р.С. Гуревич, М.І. Жалдак, О.В. Кареліна, М.Ю. Кадемія, Є.Д. Патаракін, Є.С. Полат та інші.

Можливості використання цифрових технологій у процесі вивчення іноземної мови досліджують В.Е. Краснопольський, Л.І. Морська, Є.С. Полат, П.І. Сердюков та інші.

Безпосередньо на необхідність використання цифрових технологій під час вивчення англійської мови вказували в своїх роботах зарубіжні науковці С. Бакс (S. Bax), С. Берсталл (C. Burstall), М. Бирам (M. Byram), Дж. Корбетт (J. Corbett), Д. Кристал (D. Crystal), М. Дулі (M. Dooly), М. Флемінг (M. Fleming), С. Гут (S. Guth), Ф. Хелм (F. Helm), Дж. Хігінс (J. Higgins), М. Джуел (M. Jewell), К. Кірш (C. Kirsch), Ю. Лам (Y. Lam), Ч. Леун (C. Leung), Н. Рассоол (N. Rassool), Р. Стеннард (R. Stannard), М. Свен (M. Swain), А. Телла (A. Tella), М. Пегрума (M. Pegrum), А. Перкінс (A. Perkins), М. Варшауер (M. Warschauer), М. Уалд (M. Wild) та інші.

Метою статті є розкриття можливостей використання інноваційних цифрових технологій на уроках англійської мови в початкових класах.

Виклад основного матеріалу. Оскільки англійська найчастіше вивчається як іноземна мова у всьому світі [5], то в цій статті буде описано, як використовувати інформаційно-комунікаційні технології в процесі вивчення англійської мови в початкових класах. Практика показує, що вчителі та учні можуть мати зовсім різний рівень досвіду в інформаційно-комунікаційних технологіях [12], хоча ситуація швидко змінюється, оскільки нове покоління учнів, яке зростає в цифровому світі, приходить до класу, а випускники шкіл, які не пам'ятають

часу, коли в них не було мобільного телефону, стають вчителями та залучаються до системи шкільної освіти. Ставлення до використання цифрових технологій в освіті існує різне. Хоча доступ в світі до цих технологій постійно збільшується як в середині, так і між країнами, все ще існує “цифровий поділ” [10].

Сьогодні абсолютно очевидним є той факт, що технології можуть докорінно змінити навчальний процес, а в деяких випадках вони скоріше використовуються для формування лінгвістичних, соціальних та культурних компетентностей [8].

Вивчення іноземної мови за допомогою цифрових технологій є найбільш успішним, коли вони повністю інтегруються в загальний процес навчання та використовується як міждисциплінарний засіб [7], ніж додатковий набір навичок, які повинні бути засвоєними до чи під час навчання. Незважаючи на те, що педагоги часто наголошують на позитивних моментах колаборативного навчання, деякі з них також вбачають потенціал в персоналізованому індивідуальному навчанні [9]. Використання комп'ютера при вивченні іноземної мови відіграє особливу роль в самостійному навчанні на основі ігрових видів діяльності. Такий вид навчання може бути особливо ефективним через оперативний зворотний зв'язок, який пропонується користувачеві та опосередковано вчителю, який є дуже важливим атрибутом “видимого навчання” [6]. Досягнення дітей є найбільш відчутними, коли вчитель спроможний побачити результати навчання в очах своїх дітей, а вихованець усвідомлює, що викладання та все, що з ним пов'язане – основа його постійного руху вперед. Сьогодні використання технології широкосмугового зв'язку має особливе значення, оскільки вона дає змогу учням спілкуватися один з одним на відстані, налагодити зв'язок між носіями мови та тими, хто її вивчає та забезпечити можливості для формування міжкультурної толерантності [11].

Багато шкіл у всьому світі мають доступ до технологій широкосмугового зв'язку завдяки мобільним телефонам з гарним інтернет з'єднанням, а це підтримується в Європейському Союзі такою організацією, як Британська Рада (<http://schoolsonline.britishcouncil.org>).

Використання цифрових технологій для вивчення англійської мови не обмежене певною віковою групою, тому педагоги починають все більше використовувати інформаційно-комунікаційні технології в ранньому віці. Дуже часто діти ще в дошкільному віці знайомляться із цифровими технологіями вдома, а коли вони йдуть до дитячого садку, то в них вже сформувалися деякі цифрові навички, які дозволяють їм відразу брати участь в різних видах технологічної діяльності в закладі освіти [1].

Вчителі, які мають досвід роботи з комп'ютерною технікою, теж прагнуть зацікавити учнів “цифровою грою”, створюючи сприятливі можливості для

вивчення іноземної мови за допомогою використання комп'ютерних ігор в межах освітнього процесу або цифрового навчання на основі ігор (digital games-based learning).

Цифрові технології доцільно використовувати в початковій школі під час організації таких мовних видів навчальної діяльності як усна практика, формування навичок читання та письма. Інформаційно-комунікаційні технології видаються особливо ефективними, коли їх інтегрують з використанням проектної технології навчання мови [2], де англійську мову можна засвоїти в природний спосіб через використання тематичних видів навчальної діяльності та різних навчальних дисциплін. Типовий сценарій в межах початкової школи складається з діяльності, що базуються на контентному вивченні мови, який завершуються значним видом роботи, як от усна презентація, написання листа чи есе. Дітей можна залучати до підготовки цікавих запитань, перегляду відео, проведення досліджень на основі використання книжок та інтернету, участі у рольових іграх, дискусіях тощо. Якщо цифрові технології використовувати частково під час вивчення англійської мови, то такий підхід часто називають “змішаним навчанням” (“blended learning”).

На вибір правильної стратегії під час використання цифрових технологій у процесі вивчення англійської мови впливає багато факторів: вік дітей, компетентність вчителя, наявність ресурсів, шкільний освітній простір тощо. На думку окремих сучасних педагогів, учні показують кращі результати навчання, коли сприймають мову, яка ефективно змодельована талановитими вчителями, а також коли в них є природні можливості використовувати мову в продуктивних видах діяльності перед переходом до більш виснажливого вдосконалення грамотності. Однак, відносний успіх даного підходу залежить від усної компетенції вчителя та відповідних навчальних ресурсів.

В деяких ситуаціях дітей краще залучати до раннього читання, вивчення фонетики та граматики. Очевидно, що не має сенсу навчати дітей читати та писати на іноземній мові, коли цього не було досягнуто під час вивчення рідної мови, хоча можна навчати двом мовам одночасно.

Дослідник Л. Камерон (L. Cameron) відокремлює вивчення письмової мови від усної, стверджуючи, що цей етап відбувається пізніше в житті дитини, тому вимагає недовозначної, цілеспрямованої діяльності вчителя, його планування та розуміння. Однак, це не означає, що письмова мова зовсім відокремлена від розмовної. Хоча для дітей мова презентується, практикується та вивчається за допомогою говоріння та слухання. В результаті власної навчальної активності школярі вивчають значення слів, а граматика “з'являється з простору між словами та висловленнями” [3, с.18].

Інтернет може стати багатим джерелом автентичних словесних моделей при використанні записаних пісень, електронних книжок, подкастів та відео

кліпів, які допоможуть учням у вимові, вивченні та запам'ятовуванні нового словникового запасу. Такі засоби навчання також можуть допомогти вчителям, які не впевнені у своєму власному досвіді та мовленнєвих навичках. Цифрові технології також дають можливість дітям записувати себе та програвати пізніше. Учні стверджують, що можливість слухати та програвати записи допомагає визначити граматичні помилки та неточності у вимові, заохочуючи до самовдосконалення та виправлення.

Молодші учні можуть використовувати відеокамери чи камерофони для запису рухів обличчя, щоб сформувати фонетичну правильність. Записи в подальшому порівнюються із стандартними моделями, які взяті з інтернету. Дуже часто такі навчальні матеріали, як пісні та вірші, завантажуються з інтернету та практикуються у всьому класі на інтерактивних дошках перед їх живим виконанням. Використання караоке допомагає візуалізувати у цифровій формі поезію та пісні через стоп-кадр, твори мистецтва, зображення.

Аудіо записувачі, як розмовляючі бляшанки, прищіпки та картки, використовуються для покращення навчання поезії чи запису виконання популярних пісень. Фотоальбоми, які розмовляють, можуть успішно використовуватися для створення та трансляції оповідань в усній формі. При цьому фотографії та текст вставляють на кожен сторінку альбому, а згодом записується відповідна розповідь. Приклади можна знайти на сайті: www.segfl.org.uk/spot/post/recordable_talking_devices/

Сучасні цифрові технології дають змогу активно співпрацювати і взаємодіяти дітям із різних країн, при цьому більш якісно вивчати англійську мову. Наприклад, цікавий досвід описано вчителем Марією Мон (Maria Mont). Так, її шестирічні каталонці налагодили зв'язок із однолітками з канадської школи у формі колаборативної співпраці над міждисциплінарним проектом із залученням мистецтва, соціальних наук та вивчення мови. Діти в кожній школі працювали незалежно від однолітків з іншої країни, досліджували життя місцевого митця, відвідували галереї та оглядали його витвори мистецтва. Під час проведення даного заходу підтримувалися такі тематичні напрямки: фізична географія, транспорт, історичні події та мистецький стиль. Кожна школа згодом була спроможна поділитися своїми здобутками асинхронно через блоги та вікі, а також через безпосередній контекст віртуального світу.

Під час зустрічі діти обмінювалися своїми враженнями та надбаннями стосовно обох місцевих митців. Віртуальна екскурсія творів мистецтва була створена на безпечному острові в віртуальному світі "Друге життя". Під час туру по галереї аватар контролювався вчителем, а дітей спонукали використовувати прості англомовні команди та оглядати експонати, відповідаючи на їх запитання. Це виявився надзвичайно вдалий спосіб вивчення інструктивної та описової англійської мови.

Результатом співпраці обох шкіл стало спільне видання електронної книги на основі уявної зустрічі між двома митцями з різних країн. Електронна книга та інша інформація проекту були виставлена на показ за допомогою онлайн освітньої платформи Глостера (Glogster) під назвою "Подорож через мистецтво".

Така співпраця є ефективним прикладом успішного використання «змішаного навчання», оскільки діти виконують проекти, які пізніше виставляються на показ разом з однолітками з іншої країни за допомогою комунікативної електронної книги. Дослідження спільних тем забезпечує природний контекст, в якому вивчається мова через поширення та зміни контенту, де учні виступають у функції цифрових партнерів. Співпраця з однолітками, особливо з іншого культурного середовища, вимагає від дітей ретельних роздумів стосовно їх внеску до спільної праці та соціокультурної природи їх взаємодії.

Відеоконференція теж може бути надзвичайно ефективним способом запрошення відвідувачів до класу, надаючи можливість учням співпрацювати один з одним на відстані. В деяких випадках це може бути одним з небагатьох методів залучення учнів до вивчення англійської мови з її носіями та сприяти їх культурному обміну. За допомогою відеоконференції часто презентується досвід вчителів-практиків в класі у формі прямого навчання, що є гарним прикладом для вчителів-початківців.

Використання відеоконференції пов'язано з професійним обладнанням, але для такої технології достатньо камери, мікрофону та надійного інтернет з'єднання. Безкоштовне програмне забезпечення включає в себе Skype, ooVoo, iChat, FaceTime та Flash Meeting.

Очевидно, що якість відео чи аудіо є основним пріоритетом відеоконференції, але найбільш ефективні системи пропонують своїм користувачам низку додаткових сервісів, як дошки спільного використання, різні можливості текстового чату, кімнати приватних зустрічей та функціонал для голосування.

Як відомо, читання сильно залежить від доступу до відповідних джерел, а сам інтернет пропонує тексти, які занадто складні для багатьох учнів під час вивчення англійської мови. Тому доречним є застосування деяких спрощених веб ресурсів англійської мови для початків, наприклад Simple English Wikipedia: (<http://simple.wikipedia.org/>), де тексти містять високий рівень контенту.

Досить цінною є програма Wordle (www.wordle.net), яка є гарним прикладом веб інструменту, що допомагає поєднати інтерфейс між читанням, письмом та значимістю візуальної грамотності. Вчителі використовують її для того, щоб допомогти учням початкової школи порівняти тексти різних жанрів

та епох, проаналізувати формальність в написанні чи просто приділити увагу основному словниковому складу з певної теми. Діти, які створюють свої власні Wordles, також можуть погратися із формою, кольором, смисловий відтінком слова або фрази.

Цифровий текст та електронні підручники заохочують дітей до читання, особливо за допомогою сучасних портативних технологій. Багато з них пропонують ефективне усне моделювання за допомогою синтезатора, де текст перетворюється у мовлення, та забезпечують доступ до таких засобів, як електронні словники. Спеціалізоване програмне забезпечення може записувати, вимірювати та слідкувати за успіхом в читанні, а інтерактивна художня література сприяє активному залученню учнів до читання, даючи можливість їм вплинути на розвиток подій в оповіданні. Дітей легко залучити до різних форм написання за допомогою таких мультимодальних цифрових розповідей, як комікси, розкадрування, презентації, блоги, веб сайти, розширена проза тощо.

Висновки. Отже, використання цифрових засобів при навчанні англійської мови як іноземної в початкових класах дає можливість для створення цифрової гри та змішаного навчання. Останні досягнення в галузі цифрових технологій відкривають перед вчителями англійської мови широкі можливості для подальшого вдосконалення навчального процесу та підвищення якості здобуття знань. Використання комп'ютера, цифрової гри, розмовляючих електронних книжок, фотоальбомів, віртуальних екскурсій у мовній освіті виступає одним з перспективних напрямків інформатизації освітнього процесу.

Впровадження інструменту web 2.0 допомагає сформувати в учнів стійку комунікативну компетентність під керівництвом досвідченого учителя, але шляхом докладання самостійних зусиль самого учня. На вибір правильної стратегії до навчання молодших школярів англійської мови впливає багато факторів: вік учнів, наявність ресурсів, шкільний контекст, досвід та компетентність вчителя тощо.

Перспективи подальшого вивчення. У подальших розвідках передбачається дослідження особливостей вивчення процесу навчання англійської мови як іноземної в різних країнах світу та доцільність застосування цифрових технологій на різних етапах навчання.

Список використаних джерел:

1. Battro A.M. Digital skills, globalization and education / M. Suárez-Orozco, D. Qin-Hilliard. Globalization: Culture and Education in the New Millenium. – Berkeley: University of California Press, 2004. – 290 p.
2. Beckett G.H., Miller P.C. Project based second and foreign language learning: Past, present and future / G.H. Beckett, P.C. Miller. – Charlotte, USA: Information Age Publishing, 2006. – 304 p.

3. Cameron L. Teaching languages to young learners / L. Cameron. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 274 p.
4. Corbett. P. Good writers in Talk for writing / P. Corbett. – London: DCSF, 2008. – 10 p. – URL : https://www.foundationyears.org.uk/files/2011/10/Good_Writers1.pdf
5. Crystal D. English as a global language / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 1997. – 229 p. – URL : http://culturaldiplomacy.org/academy/pdf/research/books/nation_branding/English_As_A_Global_Language_-_David_Crystal.pdf
6. Hattie J. Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement J. Hattie. – London: Routledge, 2009. – 213 p. – URL : <https://www.readpbn.com/pdf/Visible-Learning-A-Synthesis-of-Over-800-Meta-Analyses-Relating-to-Achievement-Sample.pdf>.
7. Leask M. (ed). Issues in teaching using ICT / M. Leask. – London: Routledge Falmer, 2001. – 272 p.
8. Rassool N. Contested and contesting identities: Conceptualising linguistic minority rights within the global cultural economy / N. Rassool // Journal of Multilingual and Multicultural Development. – 2000. – Vol. 21, № 5. – P. 386–398.
9. Sutherland R. Transforming teaching and learning: embedding ICT into everyday classroom practices / R. Sutherland, V. Armstrong, S. Barnes, R. Brawn, N. Breeze, M. Gall, S. Matthewman, F. Olivero, A. Taylor, P. Triggs, J. Wishart, P. John // Journal of Computer Assisted Learning. – 2004. – Vol. 20, № 6. – P. 413–425. – URL : <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.510.2311&rep=rep1&type=pdf>
10. Warschauer M. Technology and Social Inclusion: Rethinking the Digital Divide / M. Warschauer. – Cambridge, MA: MIT Press, 2003. – 276 p.
11. Whyte S. Learning to teach with videoconferencing in primary foreign language classrooms / S. Whyte // ReCALL. – 2011. – Vol. 23, № 3. – P. 271–293.
12. Wild M. Technology refusal: Rationalising the failure of student and beginning teachers to use computers / M. Wild // British Journal of Educational Technology. – 1996. – Vol. 27, № 2. – P. 134–143.

BOYKO Yakov

PhD, Associate Professor of the Department of English and Teaching Methods at
Pavel Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine
E-mail: yakivboyko@meta.ua